BIJLAGE BIJ OPINIENOTA VERSTERKING PARTICIPATIE

Achtergrondinformatie

INHOUD

UITLEG
Inwonersparticipatie
Overheidsparticipatie
Wet Versterking Participatie
Relatie met de Omgevingswet

I. **CONCEPT VISIE**
Ambities
Kernwaarden

II. **CONCEPT BELEID: HANDELINGSKADER**
Handelingskader: Uitgangspunten participatie
Handelingskader: Werkwijze inwonersparticipatie
Handelingskader: Werkwijze overheidsparticipatie/ Uitdaagrecht

III. **VOORLOPIGE THEMA'S ONTWIKKELAGENDA**
Thema 1: Democratie en participatie
Thema 2: Doorontwikkeling van inwonersparticipatie
Thema 3: Gemeenschapsgericht werken
Thema 4: Uitdaagrecht
Thema 5: Vakmanschapsontwikkeling
Thema 6: Monitoring en evaluatie

IV. **PLANNING**

UITLEG

Inwonerparticipatie en overheidsparticipatie
We maken een onderscheid tussen inwonerparticipatie en overheidsparticipatie. Beiden dragen bij aan een sterkere samenleving, goede besluiten en een goede relatie tussen de gemeente en de samenleving.

Bij ***inwonerparticipatie*** ligt het initiatief bij de gemeente. De gemeente betrekt inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid.
Bij ***overheidsparticipatie*** ligt het initiatief in de samenleving. De gemeente sluit aan bij initiatieven van inwoners en maatschappelijke partijen.
Daarnaast kennen we het ***uitdaagrecht***: dit is het recht van inwoners en maatschappelijke partijen om de uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen.
We kennen ook de term ***politieke participatie***. Dat gaat over de mogelijkheden van inwoners om rechtstreeks invloed uit te oefenen op de gemeente via de gemeenteraad. Dus via de verkiezingen, het inspreekrecht etc.

Wet Versterking Participatie
De Wet Versterking Participatie vraagt van de lokale overheid om actief met participatie aan de slag te gaan. Dit wetsvoorstel wil de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van hun gemeente versterken. Ook is het uitdaagrecht, als specifieke vorm van participatie, wettelijk verankerd.

Relatie met de Omgevingswet
Participatie bij aanvragen van omgevingsvergunningen (de omgevingsdialoog) valt buiten dit beleidskader. Daarvoor is al eerder beleid vastgesteld.
De Omgevingswet verplicht initiatiefnemers niet tot een specifieke vorm van participatie. De gemeente kan geen eisen opleggen over de wijze waarop de participatie wordt vormgegeven.

I. CONCEPT VISIE

De ambities en kernwaarden zijn eerder vastgesteld in de Programmabegroting 2026-2029 en de Visie Sociale Basis Oss 2024.

Ambitie: We zijn een overheid die handelt vanuit het perspectief van de samenleving[1]

We werken aan de volgende doelen:

- We realiseren kwalitatief goede vormen van participatie tussen inwoners en gemeente.
- We omarmen en stimuleren maatschappelijke initiatieven beter.

Ambitie: We zijn in verbinding met de samenleving[2]

De gemeente Oss wil werken aan een samenleving waarin we in verbinding zijn. We doen dat vanuit de volgende overtuigingen:

- Actieve betrokkenheid van inwoners versterkt de sociale basis.
- Een sociale basis vraagt een faciliterende en gemeenschapsgerichte gemeente.

Kernwaarden

Onderstaande kernwaarden zijn leidend bij participatie.

<u>Algemene kernwaarden Oss</u>[3]

Zichtbaar, betrouwbaar en realistisch.
Vanuit deze waarden werken gemeenteraad, het college en de gemeentelijke organisatie aan een samenleving waarmee we in verbinding zijn.
We zijn integer en transparant met respect voor elkaars functies en posities.
Participatie en betrokkenheid bij de besluitvorming is belangrijk. Dit stimuleren we actief. We willen dat inwoners betrokken zijn bij de gemeenschap, actief meedoen en initiatief nemen.
We willen samen duurzaam vooruit.
We willen dat onze bedrijfsvoering en dienstverlening een stevig fundament vormen. We willen meegroeien en inspelen op veranderende omstandigheden en wetgeving.

<u>Kernwaarden uit de visie Sociale Basis</u>

Mens centraal
Mensen zijn gelijkwaardig, dat is de basis voor een beschaafde samenleving;
Nabij en toegankelijk
We weten wat er leeft en speelt onder de inwoners van Oss. We zijn benaderbaar en bereikbaar.
Vakmanschap
We luisteren naar wat voor de ander werkelijk van betekenis is. We benutten bij onze keuzes de beschikbare kennis en inzichten (waaronder ook de ervaringskennis van inwoners).

---

[1] Programmabegroting 2026-2029

[2] Visie Sociale Basis 2040

[3] Programmabegroting 2026-2029

Partnerschap
We bouwen aan netwerken met inwoners, ondernemers, verenigingen en andere partners en we nemen zelf actief deel.
Eenvoud
We werken vanuit de bedoeling, met duidelijke kaders en heldere processen. We willen processen vereenvoudigen

II. CONCEPT BELEID: HANDELINGSKADER

Het handelingskader bestaat uit een aantal uitgangspunten en werkwijzen. De uitgangspunten zijn leidend voor onze houding en gedrag. De werkwijze geeft aan hoe we werken aan inwonersparticipatie en overheidsparticipatie.
Deze zijn gebaseerd op eerder vastgesteld beleid, namelijk de Programmabegroting, het Participatiebeleid onder de Omgevingswet en de Visie Sociale basis. Dit is aangevuld met verplichten uit de Wet Versterking Participatie.

Handelingskader: uitgangspunten participatie

Transparant
We zijn transparant over:
- Welke ruimte er is voor participatie op een specifiek onderwerp;
- Wie de betrokkenen/stakeholders zijn;
- De keuzes die we maken in de participatieaanpak.

Zorgvuldig
We hechten aan een zorgvuldige werkwijze:
- Participatie is maatwerk
- We organiseren participatie toegankelijk (inclusief)
- We kiezen passende vormen (online en fysiek)

Ruimte voor de samenleving
We creëren ruimte:
- We sluiten aan bij wijk, dorp, stad, stadjes
- We geven het initiatief van inwoners ruimte, vragen eenvoudige verantwoording
- De gemeente is zichtbaar en benaderbaar, bescheiden

Samen
Participatie is een gezamenlijk leerproces:
- We evalueren, vragen feedback en vertalen dat naar verbeteringen.
- We koppelen de resultaten van de participatie terug
- We blijven onze kennis, vaardigheden en competenties ontwikkelen.

Handelingskader: werkwijze inwonersparticipatie
Participatie is geen doel op zich en we organiseren participatie niet om draagvlak te creëren. Bij inwonersparticipatie brengen we verschillende perspectieven in beeld brengen en wegen deze mee bij besluitvorming. We accepteren en respecteren dat er verschillende perspectieven zijn (en vaak blijven). We leggen uit hoe we tot besluiten komen en hoe verschillende perspectieven daarin zijn meegewogen. Om dit helder te maken gaan we werken met een participatieplan en evaluatieverslag.

Participatieplan
We gaan werken volgens een eenduidige werkwijze, daarbinnen is ruimte voor maatwerk. We maken vóóraf een participatieplan. Dat doen we langs 4 stappen:

Stap 1. Waarom passen we participatie toe? In welke fase zijn we? Wat is het eindresultaat? Een visie, uitvoering van een plan? Willen we dat mensen meedenken, meewerken, meebeslissen? Is het wel participatie?

Stap 2. Waarover gaat het? We maken de vraag concreet. We maken duidelijk welke invloed/inbreng mogelijk is. We zijn transparant over de kaders die er zijn (beleid gemeente, financieel, wetgeving, fysiek, etc).

Stap 3. Wie: We denken goed na over de doelgroepen. Voor wie is de vraag relevant? Welke perspectieven hebben we nodig?

Stap 4. Hoe: We kiezen (op basis van de stappen hierboven) de best passende vorm of combinatie van vormen. Daarbij is aandacht voor de toegankelijkheid (inclusie).

Evaluatieverslag
Na afloop stellen we een evaluatieverslag op volgens een vast format. In het evaluatie verslag staat wat goed ging in participatieproces en wat een volgende keer beter kan. Ook staat in dat verslag of de inbreng (de perspectieven) wel of niet opgenomen zijn in beleid of projecten (of aanpassingen daarin). Hoe zijn de perspectieven gewogen, welk besluit is genomen?

Handelingskader: werkwijze overheidsparticpatie / Uitdaagrecht

Overheidsparticipatie vraagt van de gemeente om samenwerken, de gemeente als partner van de samenleving. Daarvoor gelden in Oss de volgende uitgangspunten:

Gemeenschapskracht als basis
Gemeenschapskracht zien we in Oss op verschillende manieren. Inwoners, verenigingen, organisaties, ondernemers, overal geven mensen vorm aan de samenleving. Soms is de gemeente nodig, vaak ook niet. De eigen kracht van inwoners is de basis. Wat is van de gemeente nodig zodat inwoners vanuit de eigen kracht verder kunnen.

We helpen indien nodig
De gemeente stelt zich bescheiden op maar is wel zichtbaar en benaderbaar. We helpen waar nodig (zonder te sturen). We zien inwoners als gelijkwaardige mederegisseurs van de omgeving.

Goede toegang
We werken met vaste aanspreekpunten zoals de gemeentelijke wijkcoördinatoren en gebiedsregisseurs. We organiseren een makkelijke toegang voor inwoners met initiatieven en vragen eenvoudige verantwoording (voor subsidies).

Ondersteuning
De ondersteuning van initiatieven kan bestaan uit financiële steun, expertise, netwerkondersteuning, het gezamenlijk opstellen van een plan, afspraken, etc. Dat

kan soms ook leiden tot langdurige afspraken met bewoners, bijvoorbeeld bij energieprojecten of zorginitiatieven.

Uitdaagrecht

We zien het uitdaagrecht als een speciale vorm van overheidsparticipatie. De werkwijze hierboven is dan ook van toepassing op initiatieven in het kader van het uitdaagrecht. We stellen aanvullende randvoorwaarden die zijn gebaseerd op landelijke inzichten. De komende jaren gaan we ondervinden of deze randvoorwaarden de juiste zijn of dat aanpassingen nodig zijn.

III. VOORLOPIGE THEMA'S ONTWIKKELAGENDA

Hieronder staan de voorlopige thema's voor de ontwikkelagenda met een korte beschrijving.

Thema 1: Democratie en participatie

We maken helder wat de relatie is tussen de representatieve democratie (gemeenteraad) en de participatieve democratie (invloed van inwoners). We definiëren participatie: 'Wat is het precies en wat levert het wel op en wat ook niet?' Wat betekent participatie voor de rol van het bestuur (raad/college). Hoe gaan we om met de opbrengst van participatie? We verkennen welke ontwikkelingen er (landelijk) zijn. Op basis van deze stappen besluiten we of én hoe we willen experimenteren met vergaande vormen van participatie.

Thema 2: Doorontwikkeling van inwonersparticipatie

We gaan als gemeente één duidelijke en herkenbare werkwijze toepassen voor het opstellen en uitvoeren van participatieplannen en evaluatieverslagen. Participatie is maatwerk. De werkwijze biedt daar ruimte voor. Het opstellen van een participatieplan is verplicht onderdeel van de participatieverordening. Daarnaast is het ook verplicht om een evaluatieverslag op te stellen. We gaan onszelf trainen in het werken volgens één methodiek. We maken gebruik van dezelfde formats en instrumenten. Dit sluit aan op de organisatievisie "Wij zijn één Oss". Daarin is benoemd dat we, waar het helpt, werken met vaste werkwijzen en heldere processen. We standaardiseren waar het kan en leveren maatwerk waar het moet.

Thema 3: Gemeenschapsgericht werken

De gemeente biedt ruimte én ondersteuning voor initiatieven uit de samenleving. We brengen (met inwoners en partners) in beeld wat nodig is om initiatieven (nog beter) mogelijk te maken. We zorgen dat er effectieve ondersteuning voor inwonersinitiatieven beschikbaar is; laagdrempelig, passend bij de aard en de schaal van het initiatief. We blijven continu ontwikkelen en verbeteren in onze werkwijze.
Dit is in lijn met de Visie Sociale Basis Oss 2040 en dan met name paragraaf 4.1.3 Wijk- en dorpsraden en de sociale basis, paragraaf 4.2.3 Vrijwilligers, inwonersinitiatieven en verenigingsleven, paragraaf 4.2.5. Sociale agenda en de wijkfoto.

Thema 4: Uitdaagrecht

We hebben nog weinig praktijkervaring met het uitdaagrecht en zullen moeten leren van de praktijk (in Oss en in andere gemeenten). Om goed te kunnen handelen als er een initiatief met beroep op het Uitdaagrecht komt brengen we in beeld welke voorbereidende taken we moeten doen. Zoals het opstellen van een handreiking met daarin duiding en afbakening van onderwerpen waarop het uitdaagrecht mogelijk is, het opstellen van een (intern) procesbeschrijving voor initiatieven/aanvragen, ondersteuning voor initiatiefnemers organiseren (zie ook gemeenschapskracht), juridische en organisatorische randvoorwaarden opstellen., etc. We maken daarbij gebruik van zowel onze eigen kennis als de kennis op landelijk niveau.

Thema 5: Vakmanschapsontwikkeling

We sluiten aan bij de vakmanschapsontwikkeling van de organisatie. We benoemen participatie als onderdeel van vakmanschap en vertalen dit naar competenties en vaardigheden en wat dit betekent voor bepaalde rollen en functies. We maken dit onderdeel van het leer- en ontwikkelprogramma.

Thema 6: Monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie zetten we in om:

- Inzicht te krijgen in de kwaliteit van de participatie
- Te leren van ervaringen
- Tijdig bij te sturen

In het jaarverslag van de gemeente (begrotingscyclus) geven we een compacte rapportage over ‘voortgang op acties, belangrijkste bevindingen. We doen een evaluatie (in 2029) van de visie, beleid, ontwikkelagenda en verordening.

IV. PLANNING

Stap	Planning
Opiniecommissie Input op basis van opinienota	Oktober 2026
College Verwerken input opiniecommissie	November 2026
Collegebesluit Visie/beleid Ontwikkelagenda Ontwerpverordening	December 2026
College Ontwerpverordening ter inzage	December 2026 / Januari 2027
Collegebesluit Verordening	Februari 2027
Voorstel gemeenteraad Visie/beleid Ontwikkelagenda Verordening	Maart 2027
Uitvoering thema's Ontwikkelagenda • Op basis van prioritering •Monitoring en evaluatie (en eventueel bijstellen) • Per thema participatie/samenwerking organiseren	2027 - 2030